

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום חמישי ו' ניסן תשע"ח | דף היומי בבלי: עבודה זרה סו.
דף היומי בהלכה: מסעיף כ"ה עד תחילת סימן ד"ש. | לוח יומי מקוצר: עמוד צ"ג סימן ש"ג.
מוסר: תורת הבית מתחילת הפתיחה עד אות ב' "מה שאמרו".
קנין חכמה הלימוד השבועי: פרק ד משנה ז עד משנה יג.

הדף היומי בהלכה

האם מותר להסיר בשבת גומיה שבקצה ה'צמה'?

כן רק ביד, אך לא בכלי, מחשש לתלישת שערות, ויש אומרים שגם בזה האיסור הוא משום 'בונה'.
וכן מריחה והתזה של חומר המייצב את השיער ומקשה אותו, על מנת לשמר את עיצוב השיער - אסורות.
[שו"ע שג, כו, משנ"ב פב-פד, שעה"צ סו, וביה"ל ד"ה לחוף, ביאורים ומוספים דרשו, 61 ו-58]

קליעת שיער בשבת ל'צמה', אסורה מדרבנן, משום שהדבר דומה למלאכת 'בונה' (ויש אומרים שהאיסור הוא מדאורייתא). ולכן אסור גם לפרק את הצמה, משום איסור 'סותר'. אולם, מותר להסיר הגומיה שבקצה הצמה, למרות שהצמה תתפרק מאליה.
והפרדת השערות באמצען לקו החוצה את התסרוקת, הנקרא 'שביל' או 'פסקות' - לדעת השולחן ערוך מותרת אף בכלי, ולדעת הרמ"א מותר לעשות

הדף היומי בהלכה

במסרק - איסור דאורייתא!

נתלשות שערות. והמסרק הוא 'מוקצה' בשבת, כדין כלי שמלאכתו לאיסור. ותלישת שיער ביד אסורה בשבת מדרבנן, אך למרות זאת, סידור השיער והפרדתו בעזרת הידים והצפריים - מותרים בשבת, משום שאין בהם 'פסיק רישא' לתלישת שערות.
[שו"ע שג, כז, ומשנ"ב פה-פה; ביאורים ומוספים דרשו, 64, 66 ו-67]

תלישת שיער בכלי, אסורה בשבת מדאורייתא כחלק ממלאכת 'הגוזז' (אף כאשר אין עושים זאת למטרת שימוש בשיער התלוש; ויש אומרים שבאופן זה האיסור הוא מדרבנן).
ולפיכך, אסור להסרק במסרק בשבת, כיון שיש בכך 'פסיק רישא' לתלישת שערות. ואף סידור השיער במסרק ללא סירוק - אסור, כיון שאף בפעולה זו

הדף היומי בהלכה

מברשת שיער ניתן להשתמש בשבת?

ובכל אופני ההיתר - מנהג ישראל מקדמת דנא, להשתמש רק במברשת המיוחדת לשימוש בשבת, כדי שלא יראה השימוש בה כעובדין דחול; ויש הסובר שצריך לייחד לשם כך מברשת שאינה מיועדת לסירוק, כגון מברשת כובעים.
[משנ"ב שג, פו-פז, ושעה"צ עח]

מברשת שיער רכה וגמישה - אם אין בשימוש בה 'פסיק רישא' לתלישת שערות, מותר להסתרק בה, (כאשר אינו מכוון לתלישת שערות הגורמות להסתבכות השיער); ואם יש בשימוש בה פסיק רישא לתלישת שערות, אסור להסתרק בה, אך מותר לסדר בעזרתה את השיער ללא סירוק, כיון שסידור זה אין בו פסיק רישא לתלישת שערות.

גמר הרבי בדעתו שלא לחינם הראוהו מן השמים שמצה זו נעשתה מתוך הרגשה של 'כוחי ועוצם ידי', ומיד ניגש ונטל את המצה, לפני שהכניסוה לתנור, והשליכה בצנעה מתחת לשולחן

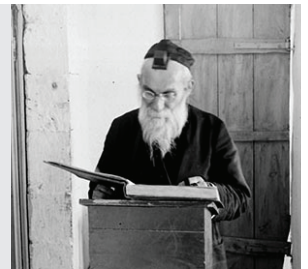

לבסוף גמר הרבי בדעתו, שלא לחינם הראוהו מן השמים שמצה זו נעשתה מתוך הרגשה של 'כוחי ועוצם ידי' ומתוך שכחת השי"ת, ומיד ניגש ונטל את המצה, לפני שהכניסוה לתנור, והשליכה בצנעה מתחת לשולחן... לאחר מכן עורר הרבי את אותו תלמיד, שמכאן ואילך יזהר להשריש היטב בנפשו, בכל פעם שהוא מרדד את המצה בידו הלך ושוב - שהכל הוא חסד חינם מכח ה' יתברך המהווה ומחיה אותו ברגעים אלו, ואז יושפע במצות אלו שפע קדושה וסיוע רוחני נפלא לכל מי שיאכל אותן, שיזכה להתבטל כראוי בפני השי"ת במשך כל ימות השנה בכל מעשיו דיבוריו ומחשבותיו. (ע"פ גיליון 'דברות קודש', תולדות אהרן)

פעם בעת אפיית המצות בערב פסח אצל האדמו"ר מתולדות אהרן זי"ע, הבחין הרבי באחד התלמידים בעת סייים לערוך ולרדד מצה גדולה ויפה ביותר, והכיר בו שהתמלא יוהרה והתנשאות על שעלה בידו לערוך מצה גדולה ונאה שכזאת. והנה, מחד גיסא כל מצה היתה יקרה וחביבה מאוד אצל הרבי, כי עלתה לו ממון רב, והיתה לו טרחה רבה בכל שלב של הכנתה, החל מקצירת החיטים, הטחינה וכו', שעל הכל טרח בעצמו במשך שעות רבות, וכעת עומדים סוף סוף לקראת הכנסת המצה לתנור, ובעוד רגעים מועטים תהיה המצה מוכנה ומזומנת לכבוד פסח; אבל מאידך גיסא, חשב רבנו - וכי איזו השפעה של אמונה וביטול להקב"ה תושפע בנפשו של מי שיאכל מצה כזו, שנעשתה מתוך תחושת גאוה וישות?

פניני הפרשה

הגר"ד אליעזרוב: "אני למדתי בתלמוד תורה 'עץ חיים', שם לא לימדו אותנו חשבון ברמה גבוהה. מסובך עבורי לחשב כמה זה שמינית שבשמינית, לפיכך אני מעדיף למחול לגמרי..."

כיוצא בזה, פעם באו להתלונן לפני הגאון רבי איסר זלמן מלצר על תלמיד חכם אחד המתנהג בגאווה. השיב רבנו: "הוא לא למד תורת התשבורת"... ומעשה שאירע בישיבת סלבודקא בבחור שהיה מחמיר ומהדר מאד בענין של תוספת שבת. הובא הדבר לידיעתו של הסבא זצ"ל, והוא קרא לבחור לשיחה. שאל הסבא זצ"ל את הבחור: אמור לי בכנות, כאשר אתה יושב בחדר שעתיים לפני שבת ואתה כבר לבוש ומצוחצח לשבת, וכבר קבלת על עצמך שבת, והנך רואה את חברך מצחצח נעלים. מה אתה חושב עליו בלבך? השיב הבחור: הריני חושב אותו למחלל שבת. "אם כך", אמר לו הסבא זצ"ל, "הנך גאוותן. עזוב את החומרה של תוספת שבת ותחיל לשבור את מידת הגאווה". (אוצר היהדות)

זאת תנחת העֵלָה הוא העֵלָה (ויקרא ו ב)

אם יש באדם 'תורה', אך רוחו 'עולה' ומתגאה - אזי 'היא', גם התורה, נעשית 'העולה', היא עולה מעליו ומותירה אותו בחברת הגאווה בלבד... (החיד"א). הגאון רבי דב אליעזרוב היה מכנה את עצמו "יהודי פשוט מקטמון"... פעם בדין תורה לאחר שפסק לטובת אחד הצדדים, החציף המפטיר כנגדו. רבי דב שתק ולא הגיב מאומה. לאחר מכן שאלוהו: הרי לתלמיד חכם צריך שתהיה שמינית שבשמינית גאוה? השיב הרב אליעזרוב: "אני למדתי בתלמוד תורה 'עץ חיים', שם לא לימדו אותנו חשבון ברמה גבוהה. מסובך עבורי לחשב כמה זה שמינית שבשמינית, לפיכך אני מעדיף למחול לגמרי..."

ענייני דיומא - פסח

'שרויה' בפסח - המנהג וטעמו

השמיני, מפני שמנהג זה של אי אכילת מצה 'שרויה' נחשב אצלם כחומרא ולא כאיסור, אולם יש שהורה כי אין ראוי למחמיר באכילת 'שרויה' לעסוק בהכנתה אף ללא אכילתה. ויש אומרים שלפי מנהג המחמירים יש להמנע אף מלהשתמש בכלים שינבלעה בהם 'שרויה'. ו'שרויה' במי פירות ללא תערובת מים - יש אומרים שאינה בכלל המנהג, ויש שכתב שהמחמיר אף בכך תבוא עליו ברכה. [משנ"ב תנח, ד; ביאורים ומוספים, 42-43]

בקהילות רבות מחמירים שלא לאכול מצה 'שרויה' ולא מבושלת בפסח, מחשש שמא נותר מעט קמח בתוך המצות אשר לא נילוש יפה, ועל ידי השרייה או הבישול 'יתחמץ'. ומנהג אבותיהם בידיהם, אך אין הדבר אסור מן הדין, ובאופנים מסוימים אף יש הידור ב'שמחת יום טוב' על ידי אכילת מצה שרויה או מבושלת. ויש מן המחמירים שמקלים בכך ביום השמיני של פסח בחו"ל, שאינו אלא מדרבנן; ויש שכתב שאף נהגו להכין שבביעי של פסח מצה 'שרויה' לצורך היום

"אחד מגדולי הדור כתב לי את הסיפור הזה בצורה מליצית: 'ויקם מרן הגאון שר התורה ה'חזון יחזקאל' ממקומו, ויעל אל היכל הישיבה לראות מי הבחור שעכשיו יושב ולומד..."

"מעשה שהיה, ביום ששי אחד אחר הצהריים, שם בסלבודקה - בגבעת רוקח - ישב בחור אחד ולמד [כידוע שיום ששי אחר הצהריים זה זמן של רפיון], הציבור הלך למרחץ וכו' ובחור אחד ישב ולמד. הרב אברמסקי - שר התורה - ה'חזון יחזקאל', ישב בבית של הראש ישיבה ולמד - הוא תמיד היה לומד, ותוך כדי לימוד הוא שומע ניגון של לימוד מהישיבה.

"אחד מגדולי הדור כתב לי את הסיפור הזה, והוא כתב בצורה מליצית: 'ויקם מרן הגאון שר התורה החזון יחזקאל ממקומו, ויעל אל היכל הישיבה' לראות מי הבחור שעכשיו יושב ולומד. והוא ראה את הבחור. אותו בחור האמא שלו היתה מאוד חולה, והרב ידע מזה - הזכירו אותה לפניו. הרב ניגש אליו ואמר לו: בזכות זה שאתה לומד עכשיו בזמן הזה שאף אחד לא לומד, האמא שלך החולה תהיה בריאה ותאריך ימים...! זה סיפור מלפני כארבעים שנה, ועד היום היא מאריכה ימים".

(דרשות משמר הלוי)

אם בטלת מן התורה יש לך בטלים הרבה כנגדך, ואם עמלת בתורה יש לך שכר הרבה ליתן לך (אבות ד ר')

שח הגאון רבי משה מרדכי שולזינגר זצ"ל:
 "הרבה שלנו הבלתי נשכח, רבי משה טיקוצ'ינסקי, לשמו ולזכרו תאוות נפש, היה אומר: אם כל מודעה מושכת אותך, אתה בהמה דקה שנקנית במשיכה...! הגמ' אומרת בקידושין דף כב ע"ב: 'כיצד במשיכה, קורא לה והיא באה', כך קונים בהמה דקה. היה אומר ר' משה: כל מודעה זה 'קורא לה והיא באה'... וכשאחד יושב ולומד עם כל הגישמאק, והוא כבר יודע איזו מסכתא - הוא כבר התחיל משהו, ונכנס אליו משהו ואומר לו שקוראים לו בחוץ, זה ממש בהמה דקה נקנית במשיכה שקורא לה והיא באה.

"...זה לא מוסר, זה שכל. זה פקחות. הפוניבז'ער רב היה אומר: לא מדברים פרומקייט, מדברים פיקחות. תהיה סוחר! תעשה חשבון! מה אתה לא מבין? כל המודעות בעולם זה לא בשבילך - היה אומר ר' משה, זה בשביל תגרנים וירקנים וסנדלרים, לא בשביל בני תורה..."

פניני הפרשה

של רבי מרדכי טענו בפניו, שהיות והוא היחידי שנותר בחיים לאחר המלחמה, הרי שכל הכסף שייך לו. אולם הוא לא היה בטוח בכך, ועל כן לא אבה להשתמש בכסף

לא השתמש בכסף למרות שכמובן היה נצרך לו לצרכיו הבסיסיים ביותר. מה עוד, שנותר בעל חוב בסך כתשע מאות דולרים מפעילותו הציבורית. ידידיו שידעו עד כמה הוא נצרך לכסף זה, טענו בפניו: גם אם אין הכסף מגיע לך מדין ירושה, אבל הרי יש בזה דין 'מציל מזוטו של ים', שלהלכה ולמעשה 'הרי אלו שלו'. אולם רבי מרדכי לא אבה לשמוע לשום היתר, שהרי כבר כתב הרמ"א (ח"מ סימן רנ"ט סעיף ז') שגם בזוטו של ים 'טוב וישר להחזיר'. והיה הסכום הגדול הזה שמור, עד שמצא בן משפחה קרוב רחוק למשפחת חמיו, ושיגר לו את הסכום העצום במלואו בלב חפץ ובמתנה גמורה. לימים כששמע הרב מבריסק זצ"ל מעשה זה, השמיע את התפעלותו באוזני רבי מרדכי ואמר לו: היתכן ובזמננו יש איש וכלל אין לו תאוות הממון?
 ('אוצרות גאוני הדורות' מתוך 'יחיד ודורו')

צו אֶת אֶהְרֵן (ויקרא ו ב)
 "אין צו אלא לשון זרוז... אמר ר' שמעון, ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס" (רש"י).
 עם נישואיו קיבל הגאון רבי מרדכי צוקרמן זצ"ל דמי כלכלה, 'קעסט', בסך חמשת אלפים דולר שהופקדו בעבורו בבנק בארצות הברית. כסף זה היה מיועד לצורך כלכלתו וכלכלת אשתו. לאחר המלחמה כשנודע לו כי אשתו נספתה, הי"ד, ביקש להשיב את הכסף לחמיו או ליורשיו.
 ידידיו של רבי מרדכי טענו בפניו, שהיות והוא היחידי שנותר בחיים, הרי שכל הכסף שייך לו. אולם רבי מרדכי, נקי כפים ובר לבב, לא היה בטוח כי הסכום מגיע לו. והדברים היו תלויים בכמה פרטים בהלכות ירושה, ומותנים בבירור המציאות מי נהרג קודם למי, מה שכמובן לא ניתן היה לעשות. על כן

האם מותר לדבר לשון הרע על גוי?

ד: יואל וקסבתר

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים

איתא: "אמר רבי יוחנן אם הרגלת לשונך לדבר באחיך שאינו בן אומתך, סוף בבן אומתך תתן דופי", וכתב בחידושי הרד"ל שמבואר מכאן שאסור לדבר לשון הרע על גוי. וכן באורחות חיים להרא"ש כתב: "אל תוציא דיבה ולשון הרע על שום בריה", וכתבו הגר"י סרנא והגר"ח קניבסקי שנראה מדבריו שאסור לדבר לשון הרע על גוי וכמבואר במדרש. והוסיף הגר"ח קניבסקי, שאף שמן התורה אין איסור לדבר עליו, מכל מקום יתכן שאסור מדרבנן, וצריך עיון. וכן דעת הגר"נ קרליץ שזהו איסור דרבנן שהסמיכוהו על הפסוק, וטעם האיסור הוא כדי שלא יתרגל לדבר לשון הרע כמבואר במדרש. אך הוסיף, שהאיסור הוא רק על גוי ששומר ז' מצוות בני נח, אבל על גוי שאינו שומר ז' מצוות מותר לדבר, שאינו חמור יותר מישראל רשע שמותר לדבר עליו. מאידך, הנצי"ב כתב שאין איסור לדבר לשון הרע על גוי, וכוונת המדרש לאסור לשון הרע על גר. וכן כתבו כמה מפוסקי זמננו שמעיקר הדין אין איסור לדבר לשון הרע על גוי, שהרי אינו בכלל 'עמיתך', וכמו שאין איסור לדבר על אפיקורס או רשע, וכוונת הרא"ש שלא ידבר "על שום בריה", היינו אפילו על מי ששונא אותו, או שלא ידבר אפילו בגנות עצים ואבנים ובעלי חיים. וכוונת המדרש היא, שאם יתרגל לדבר לשון הרע על גוי, אף שאין בזה איסור, יבוא לבסוף לדבר אף על יהודי.

בסעיפים הנלמדים היום (כלל ח סעיפים ה' ו') מלמדנו החפץ חיים כי כל איסור לשון הרע הוא על איש שעל פי דין תורה הינו בכלל 'עמיתך' – דהיינו, עם שאתך בתורה ובמצות. היוצאים מכלל זה הם אפיקורסים, ש"מצוה לגנותם ולבזותם בין בפניהם ובין שלא בפניהם". ומיהו אפיקורוס? "הכופר בתורה ובנבואה מישראל, בין בתורה שבכתב ובין בתורה שבעל פה, ואפילו הוא אומר כל התורה מן השמים חוץ מפסוק אחד או קל וחומר אחד", או גזרה שוה אחת או דקדוק אחד".

אמנם, דווקא אם שמע מהם בעצמו דברי אפיקורסות, אבל אין לסמוך על אחרים שאמרו לו, ואסור להאמין לדבריהם, אלא לחוש לעצמו בלבד, "וגם להזהיר לאחרים בסתר שלא יתחברו לעת עתה עמהם עד שיתברר הדבר". ואם מוחזקים בעיר כאפיקורסים, דינו כאילו מכירם בעצמו.

בביאורים ומוספים מציינים לדברי החפץ חיים' לקמן בהקדמה לשמירת הלשון, שדין זה שמצוה לגנות ולבזות את האפיקורסים הוא חלק מהתועלת שיש בידיעת דיני לשון הרע, כי כאשר אדם אינו יודע דינים אלו, יבוא גם להחמיר על עצמו לאסור שלא לדבר על אפיקורס, אף שהדין הוא שמצוה לגנותו, כדי שלא יבוא להטעות את הרבים בדעותיו הכוזבות.

נידון מעניין מביאים בהקשר לכך בביאורים ומוספים – האם מותר לדבר לשון הרע על גוי? לכאורה, גוי אינו בכלל 'עמיתך', ומותר לדבר עליו. אמנם במדרש

המוסר היומי

פרטי בגן עדן – רק ללומדי התורה

מתוך לימוד המוסר היומי בספרי החפץ חיים:

עצמו בגן עדן, כמו שאמרו במדרש על הפסוק חֲכָמוֹת בְּנֵתָהּ בְּיָתָהּ: זו התורה, ללמדך שכל מי שקנה לו דברי תורה, קנה לו בית לעולם הבא. ורצה לומר – אף שכל ישראל יש להם חלק לעולם הבא עבור קיום מצוות ה', היינו שיהיו בגן עדן, אבל שיהיה לו היכל בפני עצמו לנפשו – הוא רק על ידי קניית דברי תורה. וההיכל הזה שנבנה על ידי אור התורה, הוא קיום נצחי".
[תורת הבית, פתיחה, בשינויים קלים]

"ברוך ה' אלקי השמים אשר בחר בנו לחלקו, ונתן לנו את תורתו הקדושה, אשר היא אצולה משמי מרומים, וכאשר נזכה להתדבק בה בימי חיינו, ונשמור חוקיה ומצוותיה, נהיה חיים וקיימים לנצח כמותה. וכמו דכתיב: וְשִׁמְרֶתֶם אֶת חֻקֵי יְיָ וְאֶת מִשְׁפָּטֵי אֱשֶׁר יַעֲשֶׂה אִתְּם הָאֱלֹהִים וְחֵי בָהֶם, ותרגם אונקלוס: דָּאִם יַעֲבֹד יְיָהוֹן אֲנִישָׁא יְחִי בְּהוֹן בְּחַי עֲלָמָא.
ברם, על ידי דברי תורה שאדם לומד בעולם הזה, נבנה לנפשו היכל בפני

"לפתע שומע אני שמכבדים אותי בהפשט וניתוח... לשמחתי הבנתי מיד במה דברים אמורים. זכרתי שאכן עבודה זו של הפשט וניתוח כשרה בזר, ויכול אני בעצמי לקיים אותה..."

כשב"ק מרן מהרי"ד מבעלזא זי"ע הפתיע את בנו ונכדו בכשרו להם שמעתה רצונו ללמוד עמם שיעור במסכתות סדר קדשים

הרבי, כיצד הייתי נראה ואיזו פנים היו לי אילולא הייתי זוכר הלכה פשוטה זו שהפשט וניתוח כשרים בזר, משכך, חשקה נפשי להשקיע כוחות בלימוד חשוב זה" - הפטיר מרן בערגה ובכיסופין בבחינת 'מתי יבוא לידי ואקיימנה'. ואכן, צפייה כבירה כזו לבניין בית המקדש במהרה בימינו, שבאה לידי ביטוי בלימוד ובהתעסקות בסוגיות אלו והלכות הנוגעות לעבודת בית המקדש, הייתה גם נחלת רבים מגדולי ישראל וצדיקי הדורות בכל עידן ועידן. בדורות האחרונים בלטה, לדוגמה, דרישתו של מרן היחפץ חיים זי"ע - הכהן הגדול מאחיו, שדרש ותבע בכל עת מצוא שיקבעו סדרי לימוד בקדשים. בפרט מאחיו הכהנים היה חוזר ומבקש שלא יזניחו את הלימוד הזה הנוגע להם עצמם להלכה למעשה, בהנחה כי במהרה יבנה המקדש ויבואו הדברים לידי מעשה. גם בידינו מתקיימים ב"ה כוללים ללימוד קדשים. חלקם מיועדים בעיקר עבור כהנים, כשמטרת הלימוד במסגרתם היא לעסוק במסכתות אלו ולהסיק שמעתתא אליבא דהלכתא: למשיחא. שבעזרת ה' כאשר נשמע את קול השופר של מלך המשיח המבשר ואומר, נמצא את רגלינו מובילות אותנו לבית מדרשם לשאול ולדרוש דבר הלכה מפייהם, מה יעשה ישראל בימים הראשונים מיד כשיתאפשר בחסדי שמים להקריב תמידין ומוספין לפני המקום. (הרב זאב אייזנשטיין מוסף תורני המבשר, א' באדר ב')

תורת העולה (ויקרא ו ב)

סדרי לימוד קבועים בכמה מסכתות בש"ס ובמקצועות מגוונים בשולחן ערוך, היו לו לכ"ק מרן מהרי"ד מבעלזא זי"ע עם בניו נכדיו. סדרים אלו היו מתחילים בשעות צפירי בוקר מוקדמות ונמשכים על פני כל היום. חשיבות רבה הקדיש מרן עבור הסדרים ועבור הקביעות ללימוד כיתד שלא תימוט. אף בשנות הנהגתו כאשר תכפו עליו טרדות צרכי הרבים, הקפיד מאוד על כל סדריו שחלילה לא יחסר בהם המזג. בוקר אחד הפתיע מרן את בנו כ"ק הגה"ק רבי מרדכי מבילגורייא זצ"ל ונכדו רבי ישעיהו זושא זצ"ל, בבשרו להם שמעתה רצונו ללמוד עמם שיעור במסכתות של סדר קדשים. לפליאתם על השינוי שהפציע בפתע פתאום, גילה הרבי את אוזנם לפשר הדבר. "חלום מעניין חלמתי בעלותי על יצועי בלילה הקודם" - סיפר הרבי - "בחלומי, והנה עומד אני בבית המקדש. הגאולה כבר הגיעה ובית המקדש של אש ירד כבר מן השמים. השעה כשרה להתחיל ולהקריב קרבנות לפני המקום שאמר ונעשה רצונו. העבודה החלה ולפתע שומע אני שמכבדים אותי בהפשט וניתוח... "לשמחתי הבנתי מיד במה דברים אמורים. זכרתי שאכן עבודה זו של הפשט וניתוח כשירה בזר, ויכול אני בעצמי לקיים אותה. תארו לעצמכם אפוא, הפטיר